

UYGUR HALK MASALLARI ve KOŞAKLARI'NIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

"Günümüzde, her ne kadar siyasî kapılar kapalı olma hususiyetini sürdürmekte ise de kültürel yönde büyük gelişmeler sağlanmış, Türkiye sınırları dışındaki kültür varlıkları da parça parça Türk bütünlüğüne katılmaya başlamıştır."

ALİ YAKICI

Sabahın alacakaranlığı... Gerçekleşmesi mümkün bir rüyanın sabahında, gönlümde doğudan batıya, batıdan doğuya esen rüzgârların arasına durmuş, uçsuz-bucaksız ufka bakıyorum.

Komşumuz televizyonun sesini sonuna kadar açmış: "Ben Zeynep Hanlarova(*) bir gardaş ülkeden bir gardaş ülkeye selâm getirmişem". Ben bu sesi tanyordum. Ben, bu sesin geldiği ülkeyi de tanyordum. Koşum, açıp-açmamakta tereddüt ettiğim televizyonun düğmesini çevirdim: "Çiçeğimiz bir, gülümüz bir, gammuz bir, canımız bir, benim güzel İstanbul'um".

Hanlarova'nın Azerbaycan kadar etkin, dost sesiyle Müge (**)'nin İstanbul kadar güzel te-bessümü o denli sıcak bir manzara oluşturmuş, o kadar güzel bir senteze varmıştı ki, seyredip de ilgisiz kalmak mümkün değildi.

Bu duygular içinde masaya oturdum. Uygur Halk Masalları' nı elime aldım. "Yinnaguç bilen Cümüle (Kelebek ile Karınca)" masalına kadar okumuştum. Oradan itibaren okumaya devam ettim.

La Fontaine'in en çok sevdiğim yanı masallarıyla güzel dersler vermiş olmasıydı. Bu kitapta yer alan masalarda, bu büyük şairin sanki vermek isteyip de veremediği bir çok dersin daha yer aldığını gördüm. Ve birden "neden hâlâ kültür ürünlerimizi bir araya getirmiyoruz veya getiremiyoruz, neden hâlâ kendi kültürümüzü tanımıyoruz" diye hayıflandım.

Azerbaycan'dan Türk kültürü adına gerçekleştirilmiş güzel haberler almaktayız. Bunlardan biri de, diğer Türk şivelerine ait masaların Türk halkına sunulmuş olmasıdır. Bizim düşüncelerimizi de süsleyen bu ve benzeri çalışmalar, başta Anadolu Türkçesi olmak üzere Kazan, Kazak, Kırgız, Özbek, Türkmen, Uygur, Azeri v.b. Türk şivelerinde de gerçekleştirildiği zaman amaca bir adım daha yaklaşmış olacaktır. Kanaa-tindeyiz. İşte ben Uygur Masalları ve benzeri

çalışmalara bu açıdan bakıyor, bu sahada atılmış önemli adımlardan olarak görüyör ve seviniyorum.

Anadolu Türkiye'sinde, başta Âzeri metinleri olmak üzere Kazakca, Kırım Türkçesi, Özbekce, Türkmence. Çağatayaca v.b. sahalarda yapılan çalışmaların yanı sıra Uygurca Üzerine yapılan araştırma ve incelemeler de sevindirici boyutlara ulaşmıştır. Başta Prof. Dr. A. Bican Ercilasun olmak üzere, Yrd. Doç. Dr. İsa Özkan, Araştırma görevlileri Hülya Kasapoğlu ve Metin Ergun'un çalışmalarına bir de Uygurca metinler üzerinde yapılan öğrenci tezlerini eklersek, sevincimizde ne kadar haklı olduğumuz gerçeği ortaya çıkar.

Bu öğrenci tezlerinden biri de "Uygur Halk Koşakları"2 "dır. Prof. Dr. Abdurrahman Güzel'in danışmanlığını yaptığı bu tezde 130 kadar koşakla birlikte koşaklar ve önemini dile getiren güzel bir giriş, ayrıca Uygurca her kelimenin Anadolu Türkçesiyle karşılığının verildiği muhtevalı bir de sözlük yer almaktadır.

Sevindirici bir başka husus ise, "Uygur Halk Masalları"nda olduğu gibi Uygur metinleri üzerinde Türkiye'de yapılan bir çok çalışmada Şekür Turan'ın imzasının bulunmuş olmasıdır. Şekür Turan gibi kaynak kişilerin Türkiye'de bulunması ise, bu sahada yapılan ve yapılacak olan çalışmalar açısından mutluluk verici bir başka hâdisedir.

Büyük kültür birikimine sahip bir milletin fertlerinin, kültür hazinesinden paylarını alabilmeleri, kültür cevherlerini kullanılır hâle getirebilmeleri için, sorumluluklarının ciddiyeti yönünde, çalışmalarının da geniş ve güçlü olması gerekir.³

Günümüzde, her ne kadar siyasî kapılar kapalı olma hususiyetini sürdürmekte ise de kültürel yönde büyük gelişmeler sağlanmış, Türkiye sınırları dışındaki kültür varlıkları da parça parça Türk bütünlüğüne katılmaya başlamıştır. Benzeri çalışmalar, belki de kısa bir zaman içinde gelecek nesillere bütün yakın bir kültür hazinesi bırakmayı kolaylaştırabilecektir. (Devamı S.32'de)